

ALTAFULLA
EL **FORN** DEL **SENYOR**

© IRIAN PAGAN SLU

D.L.: T. 1.828. 1992

Diseño y maquetación: La Mamba Negra SCP - Altafulla

Impresión: Ind. Gràf. Gabriel Gibert. S.A. - Tarragona

Salvador-J. Rovira i Gómez

**El forn
del Senyor,
d'Altafulla**

ALTAFULLA, 1992

Salvador-J. Rovira i Gómez

**El forn
del Senyor,
d'Altafulla**

ALTAFULLA, 1992

© del text: Salvador-J. Rovira i Gómez
© de l'edició: Jaume Yxart i Neira

D. L.: T. 1.828. 1992
Ind. Gráf. Gabriel Gibert, S.A. - Tarragona

La feliç iniciativa de la reconstrucció de la casa del forn del senyor, com també la restauració del mateix forn, mereix la dedicació d'unes quantes ratlles sobre aquell pastim que els barons d'Altafulla posseïren a la casa núm. 7 del carrer del Forn, d'Altafulla.

Els senyors de la vila, des dels Requesens als Montserrat-Suelves, passant pels Castellet-Corbera-Santeliment, a més d'exercir la jurisdicció civil i criminal damunt de les persones, obtenien dels vilatans la percepció de delmes, censos i altres drets i emoluments, però restaven obligats a respectar els privilegis, costums, franquícies, llibertats, immunitats,

ordinacions i observances que la vila, en el transcurs dels anys, havia aconseguit arrencar als seus senyors.

Altafulla assolí la major i més bona part dels seus drets el 6 de setembre del 1484, en què Pere de Castellet i de Requesens, aleshores el seu senyor, atenent que els altafullencs li pagaven el dotzè dels cereals, vi i oli considerà oportú cedir a la vila els drets senyorials sobre les herbes del terme, la carnisseria, la flequeria i la botiga de l'oli, és a dir, la capacitat d'arrendar les herbes del terme per a la pastura dels ramats, i disposar de l'exclusiva en la venda de la carn, l'oli i el pa dins dels límits municipals.

Volem deixar clar, però, que l'obtenció del dret de vendre pa per part de la vila, no comportà en cap moment la renúncia al dret de coure'l per part del senyor, que continuà exercint-lo fins a la dissolució de les senyories.

Altafulla, pel que fa a la possessió exclusiva del forn de coure pa per part del senyor no era una excepció entre les poblacions del Baix Gaià ja que era

El forn senyorial de coure pa abans de la restauració

així en totes les localitats menys a la Pobla de Montornès on el seu senyor, l'abat de Santes Creus, havia atorgat al municipi la gràcia de fer-se càrrec d'un forn de puja.

* * *

Els forns de pa constituïen una font d'ingressos força substanciosa per als senyors, que els arrendaven, normalment, per anualitats.

De l'arrendament del forn altafullenc només tenim, ara per ara, notícia d'un arrendament, concretament el de l'any 1676, atorgat a favor de l'altafullenc Romeu Ferrer per un import de 40 lliures.

Com és ben sabut, els barons d'Altafulla eren senyors d'altres poblacions, com Tamarit, el Morell o Botarell, en les quals també retenien la possessió del forn, és a dir, de l'exigència d'haver de coure el pa únicament al seu forn. Així, el de Tamarit fou arrendat els anys 1696, 1697 i 1698 a Jaume Plana i Jacint Martí al preu anual de 20 lliures: en el trienni se-

güent, l'arrendament fou aconseguit per Josep Rull a canvi de pagar cada any 25 lliures; Del forn del Morrell hem localitzat els arrendaments dels anys 1701, 1728, 1738, 1751 i 1818, que proporcionaren al marquès de Tamarit uns ingressos de 29, 80, 61, 47 i 180 lliures, respectivament. Finalment podem parlar del forn de coure pa de Botarell del qual coneixem els arrendaments dels anys 1738 i 1770 atorgats a Francesc Pagès i Josep Borràs, ambdós veïns de Botarell, per 90 i 130 lliures, respectivament.

* * *

Com que els forns eren dels senyors, les despeses de la seva conservació anaven a càrrec d'ells. En aquest sentit podem dir que al forn altafullenc, l'any 1729, els paletes torrencs Esteve Huguet i Bernat Batlle realitzaren obres per valor de 53 lliures i 11 sous, i cal suposar, pel grafit conservat en una de les parets del forn (es troba entrant a mà dreta, on hom pot llegir *lo castell*; cridem l'atenció sobre la data 1767 i el dibuix d'un molt rudimentari escut dels Montserrat) que l'any 1767 s'hi feren noves

Grafit recordatori de les obres de l'any 1767

obres. Sabem que al de Botarell es gastaren 88 lliures i 9 sous, i 48 lliures i 15 sous els anys 1720 i 1738, i que, al del Morell, els treballs realitzats els anys 1735 i 1750 representaren una despesa de 170 i 6 lliures, respectivament.

* * *

Els senyors sempre es mostraren gelosos del dret a exigir que els seus vassalls anessin a coure el pa als seus forns, per la qual cosa actuaren decididament quan la gent de les seves senyories intentava sostreure's de l'obligació. Com a exemples, citarem els casos del comte de Santa Coloma, senyor de Torredembarra i del sisè marquès de Tamarit, senyor d'Altafulla. El primer, davant la construcció per part dels torredembarrencs d'un forn municipal independent del forn senyorial, presentà recurs al capità general de Catalunya, i no cal dir que la Reial Audiència fallà al seu favor. Respecte del segon, sabem que quan una bona part dels altafullencs no duien a coure el pa al seu forn exigí a l'Ajunta-

Façana de la
casa del Forn
del Senyor,
abans de la
restauració

Façana de la casa del Forn del Senyor, un cop enllestida la restauració

ment, el novembre del 1816, que obligués la gent a anar-hi.

* * *

El forn senyorial d'Altafulla degué restar en desús el segon terç del segle XIX, quan en desaparèixer les senyories quedaren sense efecte les impositcions que els eren pròpies i, entre elles, l'obligació de dur a coure el pa al forn del senyor.

Un cop abolits els drets senyorials, el forn podia continuar treballant privadament, però resulta difícil de creure que els altafullencs estiguessin disposats a donar benefici al qui fins aleshores els havia sagnat, especialment quan sabem que l'adversió que sentien vers el seu ex-senyor era generalitzada.

Potser l'explotació del forn ex-senyorial, ara propietat particular del marquès de Tamarit, anà fent la viu-viu durant alguns anys, però, en el darrer terç del vuit-cents, certament ja no funcionava i l'edifici que l'allotjava és malmeté.

Segons el testimoni d'un altafullenc de 85 anys, la teulada de la casa del forn s'ensorrà quan ell era xiquet, causant un gran estrèpit, i no hi ha dubte que estava en ruïnes el 10 d'octubre del 1930 en què el seu propietari, el marquès de Tamarit, la vengué a Francesc de Paula Ixart i de Moragas, avi de l'actual propietari i benemèrit restaurador.

Salvador-J. Rovira i Gómez

Imprès, el 9 de setembre del 1992,
a Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, S.A.,
de Tarragona, amb motiu de l'ofrena
a la vila d'Altafulla, dins dels actes
de la festa votada de Sant Antoni,
de la sala cultural "Forn del Senyor"

Edición facsimilar del libro
El forn del Senyor, d'Altafulla,
editado en 1992.

Impreso el día 14 de abril de 2012
con motivo de la inauguración
de la galería de arte miniado
El forn del Senyor

*El Forn del Senyor debió existir
en Altafulla ya en la época medieval
para atender a las necesidades de sus habitantes.*

*A finales del siglo pasado,
se procedió por su propietario a una restauración del antiguo horno
y a la instalación de un estudio de pintura.*

*Los actuales propietarios han procedido a sustituir el estudio
por una pequeña pero seleccionada exposición de facsímiles
de libros únicos (la mayoría correspondientes a la época medieval)
y a mantener en su integridad la restauración efectuada.*

*Los ejemplares expuestos corresponden siempre
a ediciones numeradas y de muy escasa tirada.*

MARCO DE ACTIVIDADES

Seminarios

Sala de exposiciones

Alojamientos extrahoteleros

TITULARIDAD

IRIAN PAGAN SLU, que toma su nombre de Irian Jaya (Indonesia) y de la ciudad birmana de Pagan, es una sociedad de estudios que recientemente ha ampliado su objeto social y trasladado su domicilio a este lugar. Carece de todo tipo de subenciones públicas